

УДК 373.5.015.31:34

*В'ячеслав Бабич, кандидат педагогічних наук, доцент
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*

СПРЯМОВАНІСТЬ НА РОЗКРИТТЯ СВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКА

У даній статті наведено та розкрито змістовні складові соціального здоров'я підлітків які передбачають налаштування учня на якісне виконання майбутньої трудової діяльності та суспільних обов'язків, прагнення до побудови в майбутньому власної соціально та фізично здорової сім'ї, а також їх спрямованість до прояву творчості у навчальній та майбутній професійній діяльності. Встановлено, що спрямованість на розкриття власного потенціалу у соціальному середовищі є важливим складовим компонентом соціального здоров'я підлітків.

Ключові слова: підлітки, соціальне здоров'я, потенціал, соціальне середовище.

Рис. 1. Літ. 4.

*Вячеслав Бабич, кандидат педагогических наук, доцент
Луганского национального университета имени Тараса Шевченко*

НАПРАВЛЕННОСТЬ НА РАСКРЫТИЕ СВОЕГО ПОТЕНЦИАЛА КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ СОЦИАЛЬНОГО ЗДОРОВЬЯ ПОДРОСТКА

В статье приведены и раскрыты содержательные составляющие социального здоровья подростков которые предусматривают настроение учеников на качественное выполнение будущей трудовой деятельности и общественных обязанностей, стремление к построению в будущем собственной социально и физически здоровой семьи, а также их направленность на проявление творчества в учебной и будущей профессиональной деятельности. Установлено, что направленность на раскрытие собственного потенциала в социальной среде является важным составным компонентом социального здоровья подростков.

Ключевые слова: подростки, социальное здоровье, потенциал, социальная среда.

Vyacheslav Babych, Ph. D. (Pedagogic) Luhansk National University by T. Shevchenko

ORIENTATION ON OPENING OF OWN POTENTIAL AS NECESSARY CONDITION OF INCREASE OF LEVEL OF SOCIAL HEALTH OF TEENAGER

In this article the rich in content constituents of social health of teenagers are resulted and exposed which foresee tuning of student on high-quality implementation of future labour activity and public duties, aspiration, to the construction in the future own socially and physically healthy family, and also their orientation to the display of creation in educational and future professional activity. It is set that an orientation on opening of own potential in a social environment is the important component of social health of teenagers.

Keywords: teenagers, social health, potential, social environment.

Постановка проблеми. Сучасний темп життя, соціально-економічні перетворення, технократизація процесу та багато іншого вимагає від людини мобільності, швидкої адаптації, здатності до прояву та подальшого розвитку власних здібностей тощо. Таким чином, теперішній час вимагає від будь якої особистості спрямованості на розкриття власного потенціалу, що у свою чергу сприятиме досягненню поставлених цілей, розкриття власних здібностей, та досягнення позитивних результатів власної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом до проблеми виховання соціально здорової молоді посилюється увага з боку вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема Л. Байкової, Л. Булигіної, Т. Васильової, В. Гагіло, Л. Горяної, С. Кириленко, В. Колесова, Л. Колпіної, А. Мишина, В. Мяких, Г. Нікіфорова, Е. Приступи, Е. Піднебесної, О. Рагімової, Т. Сергєєвої, С. Свириденко,

О. Соколова, О. Сівіцкої, В. Сухорукова та ін.). Незважаючи на це, дотепер залишаються недостатньо розробленими зміст та структура соціального здоров'я підлітка, що у свою чергу вимагає їх визначення та детального опису. В структурі поняття "соціальне здоров'я підлітка" нами запропоновано чотири основних компоненти (готовність учня до повної реалізації себе у суспільстві, спроможність до взаємодії з мікро-, мезо- та макросередовищем, наявність соціальної та правової відповідальності, а також спрямованість на розкриття власного потенціалу в усіх сферах соціального середовища), три з яких розкриті у попередніх статтях [1; 2]. В даній статті пропонується характеристика четвертого структурного компоненту.

Робота виконана за планом НДР Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Мета статті полягає у виявленні значущості спрямованості підлітка на розкриття власного

потенціалу (в основних сферах соціального середовища) як важливого структурного компоненту соціального здоров'я підлітків.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На наш погляд, розкриття власного потенціалу підлітків (як важливого структурного компоненту соціального здоров'я підлітків) повинно відбуватись через такі змістовні складові як: налаштування учня на якісне виконання трудової діяльності й суспільних обов'язків (нині та в майбутньому); прагнення до побудови власної соціально та фізично здорової сім'ї; спрямованість до прояву творчості. Коротко характеризуючи зазначені змістовні складові соціального здоров'я підлітка, зупинимось на розкритті значення спрямованості учнів на якісне виконання трудової діяльності у теперішньому та в майбутньому. Дана змістовна складова перш за все передбачає наявність в учнів обов'язковості по відношенню до праці (дивись рис. 1). Виховання в школярів обов'язковості у відношенні до праці займає не останнє місце у контексті підвищення рівня власного соціального здоров'я. Ще видатний педагог А.С. Макаренко, писав: "Праця завжди була основою людського життя, для створення благополуччя людського життя і культури" [3, 51.]. Наявність обов'язковості до праці повинна мати своє втілення як вдома, допомагаючи батькам по хатніх справах, так і в школі (в межах встановлених законодавством щодо залучення школярів до праці у загальноосвітніх навчальних закладах), наприклад, при прибиранні території школи, озелененні міста, активної участі на уроках праці тощо. Виконання подібної роботи є вкрай важливим, оскільки, по-перше, учні навчаються поєднувати інтелектуальну та фізичну працю, що є дуже корисно також й для фізичного аспекту здоров'я.

Недостатність фізичних навантажень, в тому числі яка відбувається під час фізичної праці може призводити до гіподинамії у підлітків, що в кінцевому рахунку негативно позначається на стані соматичного (фізичного) здоров'я. По-друге, залучення підлітків до праці в стінах школи певним чином налаштовуватиме учнів й до майбутньої трудової діяльності відповідно обраної спеціальності. В той час як виховання обов'язковості до праці вдома сприятиме формуванню в підлітка готовності до виконання в майбутньому сімейних трудових обов'язків.

Між тим, важливо зазначити, що виховання в учнів обов'язковості до праці повинно відбуватись через розкриття підліткам значення праці у житті кожної людини, всіляко прагнути, щоб вони навчалися відчувати радість від виконаної роботи, постійно намагались її робити краще і т.д.

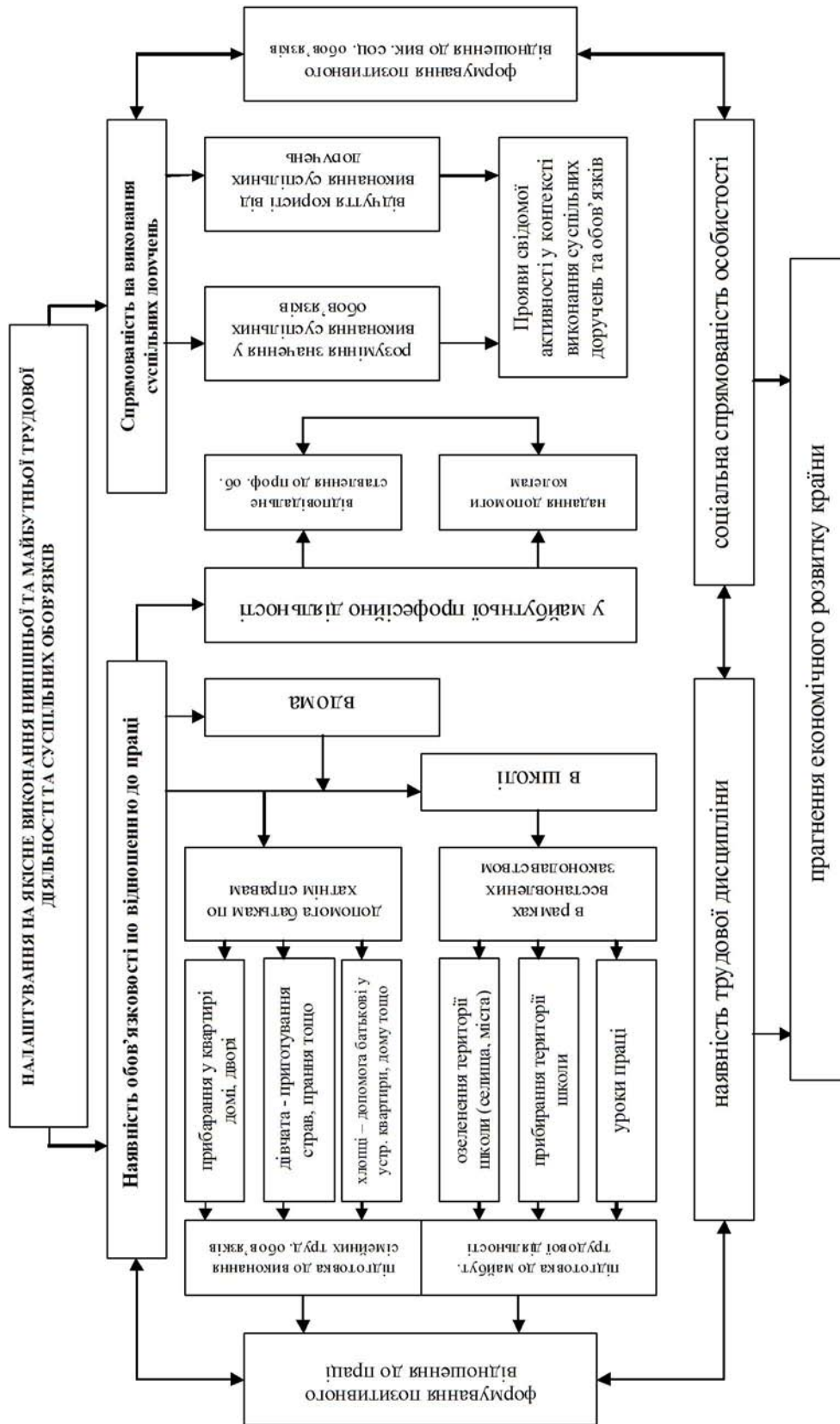
Відводячи надзвичайно важливе значення вихованню школярів у праці А.С. Макаренко, педагог-новатор свого часу зазначав: "Творча праця можлива лише тоді, коли людина відноситься до неї з любов'ю, коли свідомо бачить в ній радість, розуміє користь та необхідність праці, коли праця робиться для нього основною формою прояву особистості і таланта" [3, 52]. Отже, виконання підлітками посиленої праці вдома та в школі сприятиме виробленню в підлітка позитивного й відповідального ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Зазначимо, що соціальне здоров'я підлітка ми розглядаємо не тільки у контексті теперішнього часу відносно конкретного вікового періоду, але й через певні перспективи, які можуть мати свій прояв у недалекому майбутньому. Так, наприклад, однією зі змістовних частин зазначеного структурного компоненту соціального здоров'я учня основної школи нами було визначено прагнення підлітка до побудови у майбутньому власної соціально та фізично здорової сім'ї. Таке спрямування особистості, на наш погляд, повинно формуватись ще в підлітковому віці і навіть раніше в колі сім'ї.

Прагнення особистості до побудови у майбутньому власної соціально та фізично здорової сім'ї включає в себе перш за все розуміння підлітком значущості сім'ї в житті людини як важливого соціального інституту, бажання будувати сім'ю на основі кохання, уникаючи спроб її створення виключно на матеріальних розрахунках, спрямованість до турботливого та відповідального ставлення до членів майбутньої родини, прагнення до народження дітей та їх майбутнього соціального становлення, здатність не допускати насильства по відношенню до власних дітей та родини в цілому, прагнення до забезпечення родини матеріальним достатком, а також сприяти оздоровленню всіх її членів.

Стисло характеризуючи вищезазначене зауважимо, що у теперішній час, нажалі, більшість підлітків не завжди відводять належне місце сім'ї у власному житті. Це стосується як небажання створення власної сім'ї взагалі, так і народження дітей зокрема. Таке становище у свою чергу, в майбутньому може ще більше сприяти укоріненню в країні демографічної кризи. Як зазначалось раніше, останніми роками в Україні смертність значно перевищує народжуваність. Більшість підлітків не маючи правильного розуміння значення сім'ї, навіть не намагаються розгледіти в дівчині майбутню матір, а в хлопцях, з боку дівчат, майбутнього батька. Таким чином, це виступає ще одним з приводів розглядати

**СПРЯМОВАНІСТЬ НА РОЗКРИТТЯ СВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКА**

**Рис. 1. Змістова частина соціального здоров'я підлітка
“налаштування на якісне виконання майбутньої трудової діяльності та суспільних обов'язків”**

СПРЯМОВАНІСТЬ НА РОЗКРИТТЯ СВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКА

підлітком особистість протилежної статі (мова йде про стать приблизно однакового віку) переважно як об'єкт сексуального партнера, що призводить часто до ранніх статевих стосунків, небажаних вагітностей, абортів про що вже йшлося раніше.

Серед причин неправильного розуміння підлітками значущості сім'ї можна виділити й таку як наявність насильства з боку батька, рідше матері. Більшість підлітків, де в родині присутнє насилля з боку батька (до матері, до сестер, братів, або до підлітка особисто) не бажає створювати власну родину в майбутньому.

Нажаль, останнім часом все частіше у сучасних сім'ях спостерігаються насилля над жінками та дітьми. Спостерігаючи прояви жорстокості з боку батьків у власній родині, учорашній підліток, який наважився на одруження часто робить ті ж помилки, що й його батьки, підсвідомо копіюючи їх поведінку. Слід зазначити, що підлітки навіть з цілком вдалих в усіх аспектах сімей, враховуючи існуючі викривлення шлюбних стосунків, які часто зустрічаються у теперішній час (зміна, або недотримання чоловіка та дружиною своїх функцій в сім'ї; зрада чоловіка, або жінки; превалювання в родині матеріальних цінностей над духовними; прагнення жити лише для себе, уникаючи народження дітей тощо) також вносять свої корективи в контексті неправильного розуміння устрою сім'ї.

У зв'язку з цим, прагнення особистості до побудови в майбутньому власної соціально та фізично здорової сім'ї повинно закладатись ще в дитинстві як в межах сім'ї, так й в загальноосвітніх навчальних закладах. Підліток ще задовго до створення власної сім'ї повинен розуміти її значущість в своєму житті, прагнути будувати в майбутньому сім'ю на основі кохання, уникаючи спроб її створення виключно на матеріальних розрахунках. Нажаль останнє є досить модним сьогодні серед молоді, особливо серед дівчат. Сучасні дівчата вже в підлітковому віці намагаються звертати свою увагу тільки на хлопців, в яких батьки з гарним статком, або працюють на високій посаді. Задля заміжжя з забезпеченим хлопцем, або навіть чоловіком дівчата не соромляться приваблювати протилежну стать оголеними частинами тіла, часто навіть взимку, ризикуючи власним здоров'ям та навіть життям (наприклад, крокуючи на високих підборах по ожеледиці). Шлюби побудовані виключно на матеріальних розрахунках у своїй більшості не є довготривалими й часто закінчуються розчаруваннями дівчини, вихованням дитини, або дітей без батька і т.д. Шлюби побудовані на коханні також не застраховані від розчарувань та

розлучень. Між тим, саме кохання допомагає втримувати родину та бороти різні життєві негаразди.

Вкрай важливо також є, щоб вже в підлітковому віці (особливо в старших підлітків) за рахунок співпраці школи та сім'ї в зазначеному напрямку закладався фундамент турботливого та відповідального ставлення до членів майбутньої родини. Наявність вищеперелічених аспектів, а також прагнення особистості до народження в майбутньому власних дітей та їх соціального становлення, спрямування на недопущення насильства по відношенню до власних дітей та родини в цілому, прагнення до забезпечення родини матеріальним достатком, а також сприяння оздоровленню її членів є вкрай важливими складовими соціального здоров'я підлітка.

Змістовна складова "спрямованість до прояву творчості" також є достатньо важливим елементом в структурі соціального здоров'я підлітка, оскільки саме творча особистість розкриває перед собою можливості власної реалізації в усіх сферах соціального середовища.

Як справедливо зазначає вітчизняний вчений С.У. Гончаренко, нині, коли руйнується багато ідеалів, руйнується світогляд, надто важливо розвивати здібності молодого покоління, прилучати його з ранніх літ до творчої діяльності, яка є чинником духовності особистості, способом її самовираження і запорукою успішного розвитку суспільства. На думку науковця, заронити в душу учня іскру творчого підходу до всього того, що він робить (чи то розв'язує задачу, виконує практичні завдання, слухає пояснення вчителя, чи читає літературу, дивиться фільм тощо), – такою має бути мета кожного навчального заняття. Але цього мало: треба повсякчасно стимулювати творчість дітей, розвивати їхнє мислення, вчити їх творчо підходити до розв'язання навчальних і життєвих ситуацій [4, 20].

Таким чином, прагнучи підвищення рівня соціального здоров'я підлітка, важливо також сприяти виробленню в учня прагнення постійного розвитку індивідуальної творчості, налаштованості на прояв творчості у навчальній діяльності, а також спрямування на прояв творчих здібностей в усіх можливих сферах суспільного життя.

Висновки. З вищезазначеного можемо зробити висновок, що спрямованість підлітка на розкриття власного потенціалу (в основних сферах соціального середовища) займає важливе значення в структурі соціального здоров'я підлітків. А наявність в зазначеному структурному компоненті таких змістовних складових як: налаштування учня на якісне виконання трудової діяльності й суспільних

ІННОВАЦІЙНА ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

обов'язків; прагнення до побудови власної соціально та фізично здорової сім'ї, а також спрямованість до прояву творчості певним чином характеризує учня як особистість з високим рівнем соціального здоров'я.

Перспективи дослідження. У подальшому планується присвятити увагу висвітленню основних проблем формування соціального здоров'я сучасних підлітків.

1. Бабич В.І. Зміст та структура поняття "соціально здоров'я підлітка" / В.І. Бабич // [Електронний ресурс] / В.І. Бабич / Народна освіта: електронне фахове видання. – 2012. – Вип. 1(16). – Режим доступу: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vipysku/16/index16.htm>

2. Бабич В.І. Встановлення міжособистісних відносин з молоддю різного віку як важлива складова соціального здоров'я підлітків // Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т.І. Суценько (голов. ред.) та ін.] – Запоріжжя, 2012. – Вип. 22 (75). – С. 64 – 68.

3. Макаренко А.С. Избранные педагогические сочинения. В 2-х т. Ред. коллегия: В.Н. Столетов (пред.) [и др.]. Т. 2. Под ред. И.А. Каурова (отв. ред.) [и др.]. М., "Педагогика", 1977. – Т. 2. – 320 с.

4. Гончаренко С.У. Проблеми гуманітаризації змісту шкільної освіти / С.У. Гончаренко // Науково-теоретичний та інформаційний журнал академії педагогічних наук України "Педагогіка і психологія". – 1999. – № 4. – С. 17 – 25.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2013

УДК 378.091.33 – 027.22

Ірина Чорней, кандидат педагогічних наук,

асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ІННОВАЦІЙНА ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧИТЕЛЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ

У статті проаналізовано сучасні підходи до розкриття змісту та особливостей інноваційної виховної діяльності учителя. Визначено сутність означеного феномену, структуру, завдання, та функції.

Ключові слова: педагогічна діяльність, виховна діяльність, інноваційна виховна діяльність учителя.

Літ. 7.

Ірина Чорней, кандидат педагогических наук,

ассистент кафедры педагогики и методики начального образования
Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича

ИННОВАЦИОННАЯ ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧИТЕЛЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ

В статье проанализированы современные подходы к раскрытию содержания и особенностей инновационной воспитательной деятельности учителя. Определена сущность указанного феномена, структура, задачи и функции.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, воспитательная деятельность, инновационная воспитательная деятельность учителя.

Iryna Chorney, Ph. D. (Pedagogic)

Assistant of Pedagogic and Methods of Primary Education Department
Chernivtsy National University by Y. Fedkovych

INNOVATION EDUCATIONAL ACTIVITIES OF TEACHER: CONCEPTUAL FOUNDATIONS

The article analyzes the current approaches to disclosure of the content and features innovative educational activities of teachers. The essence of the above mentioned phenomenon, structure, tasks and functions.

Keywords: pedagogical activities, educational activities, innovative educational activities of teacher.

Постановка проблеми. В умовах сучасної модернізації системи освіти в Україні суттєво змінюються вимоги до професійної діяльності вчителя. Учитель сучасної школи має будувати свою діяльність так, щоб "сприяти становленню особистості як творця і проєктувальника життя, гармонізації і гуманізації

стосунків між учнями і педагогами, школою і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, діалогу, компетентного вибору особистого життєвого шляху" [2, 3], що вимагає реалізації інноваційних підходів до педагогічної діяльності.

Обговорюючи питання інновацій у школі,